

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

زندگانی بانو

خدیجه کبری

باقر شریف القرشی

ترجمه محمد تقی مرصا بر سر

القرشی، باقر شریف، ۱۹۲۶ - .

[أم المؤمنین السیدة خدیجہ علیہا السلام . فارسی]

زندگانی بانو خدیجہ کبری علیہا السلام . - مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۹۴.

ISBN 978-600-06-0008-2

۱۴۶ ص.

فیبای مختصر.

الف. تقدیمی صابری، محمد، ۱۳۵۲ - ، مترجم. - بنیاد پژوهشهای اسلامی.

۳۸۵۰۸۴۱

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

بنیاد پژوهشهای اسلامی
مشهد

زندگانی بانو خدیجہ کبری علیہا السلام

باقر شریف القرشی

ترجمہ محمد تقدیمی صابری

ویراستار: دکتر مجتبیٰ مجرد

چاپ اول: ۱۳۹۴ / ۱۰۰۰ نسخه، رقعی / قیمت ۵۱۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسہ چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: صندوق پستی ۹۱۷۲۵-۳۶۶

مراکز توزیع:

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهشهای اسلامی: ۳۲۲۳۰۸۰۳

فروشگاه‌های کتاب بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: ۳۲۲۳۹۲۳، قم: ۳۷۷۳۰۲۹

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۷	درآمد
۱۳	پرتوهایی از زندگانی بانو خدیجه کبری علیها السلام
۱۳	خانواده
۱۴	پدر
۱۵	مادر
۱۶	ولادت
۱۶	نامگذاری
۱۶	کنیه
۱۷	ایمان استوار به خدا
۱۸	اراده قوی
۱۸	صبر
۱۹	پاکدامنی
۱۹	سخاوت
۲۰	علاقه به تجارت
۲۰	جایگاه خدیجه علیها السلام در جاهلیت
۲۱	اهمیت خدیجه علیها السلام در اسلام
۲۱	خدیجه علیها السلام در هاله‌ای از تکریم

- ۲۳..... تکریم پیامبر صلی الله علیه و آله از خدیجه
- ۲۵..... افتخار زهرا علیها السلام به مادر خویش
- ۲۵..... ستایش ابوطالب علیه السلام از خدیجه علیها السلام
- ۲۶..... افتخار امام حسن علیه السلام به جدّه خویش
- ۲۷..... افتخار امام حسین علیه السلام به جدّه خویش
- ۲۷..... افتخار امام زین العابدین علیه السلام
- ۲۸..... امام حسن عسکری علیه السلام
- ۲۹..... جلوه‌هایی از زندگی جاهلی
- ۲۹..... بت پرستی
- ۳۱..... بزرگمردانی که بت‌ها را نپذیرفتند
- ۳۶..... شکستن بت‌ها از سوی رسول خدا صلی الله علیه و آله
- ۳۸..... زنده به گور کردن دختران
- ۳۹..... زندگی اقتصادی
- ۴۰..... کرنش و فرمانبرداری
- ۴۱..... بیسوادی
- ۴۲..... حلف الفضول
- ۴۳..... دارالندوه
- ۴۴..... تجارت و وصلت
- ۴۴..... تجارت رسول خدا صلی الله علیه و آله با دارایی خدیجه علیها السلام
- ۴۶..... تحسین خدیجه علیها السلام از پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۴۶..... خواستگاری خدیجه علیها السلام از پیامبر
- ۴۸..... خطبه ابوطالب علیه السلام
- ۴۹..... تحلیل خطبه ابوطالب علیه السلام
- ۵۱..... سن پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۵۱..... سن خدیجه علیها السلام
- ۵۲..... خدیجه علیها السلام و بخشیدن اموالش به رسول خدا صلی الله علیه و آله

فهرست مطالب □ ۵

۵۳.....	ازدواج نکردن خدیجه علیها السلام با کسی غیر از پیامبر صلی الله علیه و آله
۵۵.....	فرزندان خدیجه علیها السلام
۵۸.....	ولادت فاطمه علیها السلام
۵۹.....	القاب
۶۰.....	کنیه ها
۶۱.....	شباهت فاطمه علیها السلام زهرا علیها السلام به رسول خدا صلی الله علیه و آله
۶۳.....	فضیلت فاطمه علیها السلام در احادیث رسول خدا صلی الله علیه و آله
۶۴.....	فاطمه علیها السلام در روزگار حیات پدر
۶۶.....	پس از وفات پدر
۶۸.....	به سوی بهشت برین
۷۷.....	علت وفات ام کلثوم
۷۹.....	بانو خدیجه علیها السلام پیشگام جهاد در اسلام
۸۰.....	در غار حرا
۸۲.....	وحی
۸۳.....	با خدیجه علیها السلام
۸۴.....	ورقه بن نوفل و خدیجه علیها السلام
۸۶.....	اسلام خدیجه و علی علیه السلام
۸۷.....	نماز پیامبر صلی الله علیه و آله در کعبه
۸۹.....	طواف پیامبر صلی الله علیه و آله گرد کعبه
۹۰.....	دعوت پنهانی به اسلام
۹۳.....	دعوت آشکار
۹۵.....	هراس قریش
۹۶.....	اقدامات شدید
۱۰۶.....	ستم های هولناک بر پیامبر صلی الله علیه و آله
۱۱۲.....	هجرت مسلمانان ناتوان به حبشه
۱۱۵.....	فرستادگان قریش نزد نجاشی

- ۱۱۹..... دومین هجرت مسلمانان به حبشه
 ۱۲۰..... مقررات پیمان نامه قریش
 ۱۲۱..... در شعب ابوطالب
 ۱۲۲..... شکستن پیمان نامه

- سوی بهشت برین و عام الحزن ۱۲۶
 حسادت عایشه بر خدیجه علیها السلام ۱۲۷
 عوامل حسد ۱۲۸
 عایشه و امام علی علیه السلام ۱۳۲
 عایشه و امام حسن علیه السلام ۱۳۵
 عام الحزن ۱۳۶
 بیماری ابوطالب علیه السلام ۱۳۷
 وصیت ابوطالب علیه السلام ۱۳۸
 به سوی بهشت برین ۱۴۰
 سوگواری رسول خدا صلی الله علیه و آله ۱۴۰
 خدیجه به سوی بهشت برین ۱۴۲
 اندوه رسول خدا صلی الله علیه و آله ۱۴۴
 اندوه فاطمه علیها السلام ۱۴۴
 زمان وفات خدیجه علیها السلام ۱۴۵

درآمد

مبارزه و نبرد در امور عقیدتی و سیاسی تنها به مردان محدود نیست؛ زنان نیز نه تنها در این عرصه، بلکه در بیشتر جنبه‌های زندگی اجتماعی نقشی درخشان دارند. زن همواره و در ناگوارترین و پرنج و بلاخیزترین شرایط دوشادوش مرد در میدان ستیز و نبرد و رویارویی با ظلم و طغیان حضور داشته، حتی فراتر از مردان، جان فشانی و پهلوانی نموده است.

تاریخ سراسر فرود و فراز بشر، با افتخار و عزت تمام، موضع‌گیری‌های بانوانی را به ثبت رسانده است که در دستگاه حکومت منصبی داشته‌اند و با طاغوتیان به مبارزه برخاسته، جور و ستم آنان را برنتابیده‌اند. از همین روی دربارهٔ فعالیت‌های سیاسی و توان علمی این بانوان نمونه، کتاب‌هایی چون اعلام النساء، بلاغات النساء، الحور العین و... تألیف شده است.

چنانچه از مواضع پهلوانانه و جاودانهٔ زنان سخن نگوییم و آن را نادیده انگاریم، بر آنان بسی ستم روا داشته‌ایم و کاری برخلاف

ارزش‌های ابتدایی آیین اسلام به انجام رسانده‌ایم.

در تاریخ زن، نمادهایی از فضیلت، جهاد و از خودگذشتگی به چشم می‌خورند که بانو آسیه بنت مزاحم، همسر فرعون ستمگر مصر، یکی از آن‌هاست. فرعون از سر ستمگری و نادانی، خویشان را پروردگار خواند. هر که به او ایمان می‌آورد و به سرکشی و ستمگری‌اش گردن می‌نهاد، در امان بود و هر که خدایی او را باور نمی‌کرد، کارش ساخته بود. در چنین فضایی که رعب و وحشت بر آن سایه افکنده بود، دعوت به حق و یکتاپرستی، توفنده و خروشان در آسمان مصر بالا گرفت. آسیه ربوبیت فرعون را نپذیرفت و او را خردتر از آن دانست که خدایی کند و بانگش زد: تو کیستی؟ و چه می‌ارزی؟ تو شبیحی از نابخردی و نادانی هستی که زود^۱ در ظلمات جهل نابود گردی و به خاکی گند بدل شوی!

آسیه از سرایمان و اخلاص با آفریدگار به راز و نیاز پرداخت و فریاد برآورد:

«رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ»^۱

این بانوی ارجمند، شکنجه‌های سخت و تلخ گوناگونی را به خویش دید، لیک همه را به هیچ گرفت، زیرا به سرنوشت مبارک خویش و جایگاه بلندی که پروردگار در اعلیٰ علین برایش مهیا ساخته بود، اعتماد داشت.

۱. «پروردگارا! پیش خود در بهشت خانه‌ای برایم بساز و مرا از فرعون و کردارش نجات

زن را همین والایی بس که رسولان الهی و پیمبران اولوالعزمی چون ابراهیم، پیرپیمبران، عیسی روح الله، موسی کلیم الله، محمد حبیب الله و دیگر پیمبران را در دامن خویش پرورده است؛ همان رسولان و پیامبرانی که سخن خدای تعالی را در زمین برافراشتند و با نیروهای شرک و سرکشان زمین مبارزه کردند و تلخ‌ترین و سخت‌ترین ستم را از آنان به خود دیدند. اوصیای بزرگ نیز همین‌گونه بودند، به ویژه سرآمد آنان، امام امیرالمؤمنین علیه السلام وصی رسول خدا صلی الله علیه و آله و دروازه شهر دانش او و امامان هدایت علیهم السلام که در رحم‌هایی پاک و مطهر جای داشتند و در راه خدای تعالی آن‌سان که باید و شاید جهاد کردند و با نابکاران و گمراهان جنگیدند و جبهه مخالف آنان شدند و در پی همین جهادها و جنگ‌ها بود که فرعون‌های دوران و سرکشان روزگار آنان را به طوفان شکنجه و آزار سپردند و با شمشیر و شرنگ شهیدشان ساختند.

به هر روی، زن از الطاف و فضل پروردگار متعال بهره‌های فراوان برده است و کاستن از اهمیت و ارج او، عرفی است جاهلی که زن را به دیده تحقیر می‌نگریست و دختران را زنده به گور می‌کرد و نقل مجلسش بود که: «به گور کردن دختران در شمار کردارهای بزرگ منبشانه است».

آیین اسلام این عرف جاهلی را از میان برداشت و با وضع احکام برای زنان و برقراری تساوی میان زن و مرد در احکام تکلیفی و وضعی، توجهی تام به آنان نشان داد. ما در کتاب حقوق زن در

اسلام به حقوق و جایگاه زنان در اسلام پرداخته ایم.

اما ام المؤمنین خدیجه (علیها السلام) از مهم ترین عناصر برپایی و شکل گیری اسلام در روزگار رنج و غربت این آیین بود؛ نه از آن روی که با بذل دارایی انبوه خویش اسلام را انتشار داد و نومسلمانان بینوا را زیر بال و پر گرفت، بلکه به سبب نقش مثبت او در همدردی با پیامبری که به شدت رنج می کشید و سرکشان و نابخردان قریش، زشت و زننده به او بی حرمتی می کردند. خدیجه (علیها السلام) دردهای پیامبر (صلی الله علیه و آله) را بر او آسان می کرد و روح جدیت و نشاط را در نهاد او می دمید، تا دعوت خویش را ادامه دهد و رسالت پروردگارش را بگذارد. افزون بر این، خدیجه رنج ریشخند و تحقیر زنان و مردان قوم خویش را نیز به جان می خرید که چرا با پیامبر (صلی الله علیه و آله) ازدواج کرده، دعوت الهی او را پذیرفته و یاری اش می رساند؛ لیک به آن اهمیتی نمی داد و به سان کوه، استوار و پابرجا ایستاده بود و هیچ ستمگر و ریشخندکننده ای نمی توانست او را از تصمیمش بریاری اسلام و پشتیبانی پیامبر (صلی الله علیه و آله) منصرف سازد.

ام المؤمنین خدیجه (علیها السلام) به دعوت اسلام گردن نهاد و با آگاهی، استواری، اندیشه و ژرف نگری به ارزش ها و اهداف آن ایمان آورد. او نخستین کسی بود که ندای پروردگار را لبیک گفت و ایمان آورد و خویشتن را برای آیین او پاک و خالص نمود.

خدای تعالی به ام المؤمنین خدیجه (علیها السلام) لطفی بزرگ ارزانی داشت و بر او سخت منت نهاد که وی را مادر سترگ ترین بانوی دنیا و برترین

بانوی آخرت، فاطمه زهرا علیها السلام قرارداد. همان بانویی که پروردگار متعال خشنودی و خشم خویش را به خشنودی و خشم او وابسته ساخته است. همان گونه که خدیجه را جدّه دوسبط رسول خدا صلی الله علیه و آله، حسن و حسین، سروران جوانان بهشتی و جدّه دیگر امامان پاک و چراغ های فروزان اسلام و هم سنگان قرآن حکیم قرار داده است و سرانجام او را جدّه ساداتی نموده که از سلاله امامان هدایت - که پروردگار بر شرف شان بیفزاید - هستند.

سبب ساز تألیف این کتاب، حضرت حجت الاسلام سید احمد اشکوری حسینی است. هنگامی که با ایشان درباره دانشنامه اهل بیت علیهم السلام - که توفیق تألیف آن را یافته ام - و بالغ بر چهل جلد است و به زبان انگلیسی و جلدهایی از آن به زبان فارسی ترجمه شده است، سخن می گفتم، نظر مرا به تألیف کتابی پیرامون زندگانی صدیق طاهره؛ ام المؤمنین خدیجه علیها السلام جلب نمود. تا تکمله ای بر دانشنامه یاد شده باشد و من نیز چون پیشنهاد او را به جا و درخور یافتم، دست به کار تألیف این کتاب شریف شدم، در حالی که از خدای تعالی می خواستم که توفیق چنین کاری را به من ارزانی دارد و مراد زمره یاران امامان پاک و مطهر محشور سازد. انه تعالی ولی ذلک والقادر علیه.

باقر شریف قرشی

کتابخانه عمومی امام حسن علیه السلام

نجف اشرف